

- доповнення фактури окремими акордовими звуками чи іншими елементами;
- зміна розташування акордів чи окремих звуків у супроводі;
- роздрібнення чи укрупнення ритмічного малюнку;
- зміна тривалостей акордів чи окремих звуків у супроводі;
- переосмислення штрихів;
- використання різноманітних прийомів гри (щипок, удар, гліссандо, тремоляndo, арпеджіо, тремоло, флажолети);
- використання різних комбінацій гармонічних фігурацій, гармонічної педалі, лінії контрапункту;
- розшифрування та перетворення фактури з пристосуванням її до специфіки бандури [2, с. 50].

Отже, основними елементами перекладання є глибокий аналіз музичної мови й фактури твору, художніх якостей й технічних труднощів, урахування змісту, самоконтроль на кожному етапі роботи, відповідальне ставлення до перевірки аранжування. Процес перекладення для бандури сприяє композиторській активності, збагаченню репертуару кращими зразками класичної та поліфонічної музики, дає поштовх для подальшого технічного розвитку цього інструменту.

Розвиток професійно-академічного напрямку бандурної творчості через різновиди жанрів перекладу дає підстави прогнозувати значні творчі досягнення у майбутньому, що продовжують набирати силу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитрук І.І. Переклад як жанрово-видова категорія художньої творчості в бандурному мистецтві / І. І. Дмитрук // Науковий вісник українського університету. – Т. 10. – Москва. – 2006. – С. 150–157.
2. Овчарова С. Дзвени бандуро! / С. В. Овчарова // Перекладання та аранжування для ансамблів бандуристів. – Тернопіль. – 2013. Вип. 1. – 52 с. : ноти
3. Овчарова С. Перекладення творів для бандури / С. В. Овчарова // Навчальний посібник. – Дніпропетровськ. – 2008. – 64 с.
4. Овчарова С. Органні хоральні прелюдії в перекладенні для бандури / С. Овчарова // Навчальний посібник. – Тернопіль. – 2010. – 36 с.
5. Сохор А. Вопросы социологии и эстетики музыки / А. Н. Сохор – Л., 1981. – Вып. 2. – С. 231–260.

Ткачук В.

Науковий керівник – Євгенєва М. В.

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНДУРИСТІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА У ГАЛУЗІ АУДІО- ТА ВІДЕОЗАПИСІВ

Тематика дослідження аудіо- та відеозаписів бандуристів Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (ТНПУ) є **актуальною**, оскільки в сучасних умовах розвитку комунікативних технологій звукозапис став важливою та необхідною формою фіксації виконавства, яка стимулює не тільки музично-критичну діяльність, а й пропагує концертно-виконавську. Джерелом інформації про діяльність колективу стали аудіо- та відеозаписи з мережі Інтернет, CD та DVD компакт-диски з приватного архіву викладачів факультету мистецтв ТНПУ Марії Євгенєвої та Дмитра Губ'яка, особистий виконавський досвід авторки статті.

Мета статті: здійснити аналіз виконавської творчості бандуристів на основі аудіо- та відеопродукції, систематизувати CD та DVD компакт-диски, здійснені упродовж діяльності студентсько-викладацького колективу.

Коротко окреслимо творчі здобутки ансамблю бандуристів ТНПУ. Від початку заснування (1986) і дотепер колектив є постійним учасником культурно-мистецьких імпрез, присвячених традиційним Шевченківським дням, різдвяним та великоднім святкуванням, різноманітним національним святкам. Ансамбль – лауреат Міжнародного музичного фестивалю «Срібні струни» серед студентів музично-педагогічних факультетів вищих навчальних закладів у Тернополі (2000, керівники – М. Євгенєва, О. Дубас).

У 2003 році, ансамбль бандуристів під орудою М. Євгенєвої, отримав назву «Барви». У 2008 році йому присвоєно звання «народний художній колектив» (див. Дискографію, № 10). Провідною рисою концертної діяльності ансамблю є опора на національно-патріотичний репертуар, популяризацію творів, зокрема тернопільських авторів.

Своєрідним підсумком і потужним стимулом творчої діяльності «Барв» була Ювілейна творча зустріч-концерт М. Євгенєвої. Програму вечора укладено з двадцяти дев'яти різножанрових композицій (див. Дискографію, № 7).

Виконавське мистецтво ансамблю бандуристів, з його малими формами дует та тріо, відзначене на конкурсах, фестивалях різних рангів (див. Дискографію, №№ 6, 11, 12). Кращі зразки української музичної класики, народнописенної творчості зафіксовані Тернопільською телерадіокомпанією.

Так, галицький колорит віншівок, щедрівок та коляд в академічному виконанні викладацько-студентського колективу висвітлено у телепередачах: «*Втішайтеся люди!*» («Вістку голосить», «Ой, в

Єрусалимі», «Нова радість») (див. Дискографію, № 3); *«Колядуймо під срібний дзвін бандур!»* («Бог предвічний», «Веселих свят», «Різдвяний триптих»: «Посипальна», «Різдво-коляда», «Добрий вечір» М Стецюна на слова О. Марченка) та *«Голос коляди»* («Нова радість», «Дивная новина», «Свята ніч», «Чудесна зірка в обробці О. Герасименко) (див. Дискографію, № 4); *«Христос рождається»* («Як упаде різдвяний сніг» О. Герасименко на слова М. Стеценко, «Чудесна зірка» в обробці О. Герасименко,) (див. Дискографію, № 27).

Упродовж 1998–2001 років гідно займався концертною діяльністю тріо У. Пюрко, І. Гальчак, О. Гатали, пропагуючи кращі зразки української спадщини. Колектив здійснив запис літературно-музичної композиції на кобзарську тематику *«У вінок шани Кобзареві»*, де прозвучали пісні на вірші Т. Шевченка «Зацвіла в долині» (муз. Б. Фільц), «Утоптала стежечку», «Якби мені черевики» (муз. Є. Козака). Вагомим був їхній благодійний концерт у Коропецькій школі-інтернат (див. Дискографію, № 18).

Серед відеопродукції бандуристів ТНПУ, окреме місце займають мистецькі програми магістерських сольних концертів О. Соленко, Н. Бик-Новицької, Г. Майор (див. Дискографію, №№ 19, 24, 25). Заслуговує на увагу телепередача за участю М. Євгенєвої та Ю. Баришовця *«У звуках кобзи, хай історія озветься»*. Інтерпретуючи традиційні твори на старосвітській кобзі (танці «Козак-валець», «Циганочка», «Дудочка», «Хлопці-молодці» (запис Лесі Українки); вокально-інструментальні «Про правду», «Ой горе, горе», «Про Ярему і Хому», «Кисіль»; «Страта кобзарів» та «Кобзарєва пісня» В. Кушпета; власні імпровізації «Коломийка», «Журба»), музикант коментував своє виконання, що підсилювало враження від сприйняття кожного твору (див. Дискографію, № 9).

Яскравий внесок у популяризацію бандури зробила М. Євгенєва, побувала з колективом у закордонних концертних поїздках (Польща, Угорщина, Хорватія). Вагомими були її сольні концерти-лекції у Студії по підготовці акторських кадрів при Національній заслуженій капелі бандуристів України ім. Г. Майбороди та у відділі мистецтв Міської спеціалізованої молодіжної бібліотеки «Молода гвардія» у Києві. Цю подію висвітлило Національне радіо «Культура» у прямому ефірі з М. Євгенєвою (2011). Участь бандуристки у концерті народних талантів Тернопільської області в Києві висвітлила телепередача *«Сонячні кларнети»* (див. Дискографію, № 20). Як солістка й ансамблістка (разом із тріо «Червона калина» Львівського відділення Національної спілки кобзарів України) М. Євгенєва здійснила подорож «Останнім шляхом Кобзаря» за маршрутом Санкт-Петербург (РФ) – Канів (Україна), приурочену 150-річчю перепоховання Т. Шевченка на Чернечій горі. Мистецьку акцію висвітлила телепередача «В Об'єктиві з ТТБ».

Творчий доробок бандуристки включає: записи пісень у сольному виконанні «Найдорожча мамина сльоза» М. Колодочки (слова С. Рачинця), Світлій пам'яті загиблих на Майдані «Мамо, не плач, я повернусь весною» Г. Верети (сл. О. Максимішин-Корабель), зафіксовані у концерті-реквіємі «Пісенний уклін Матерям Небесної Сотні» львівським телебаченням (див. Дискографію, №№ 13, 16); відео-записи бандурної музики з концертів тріо «Стрітення» (14 композицій) (див. Дискографію, № 15) та «Мрії» «Рано-раненько» (укр. нар. пісня в обробці П. Потапенка), «Христа-Творця», «Христос воскрес!» (В. Барладяна-Берладника) (див. Дискографію, № 26); випуск ліцензійних CD компакт-дису «Свою Україну любіть... за неї Господа моліть!..» (популярні твори українських композиторів, обробки та аранжування народних пісень, колядок) (див. Дискографію, № 17). З метою збереження та популяризації мистецької спадщини М. Євгенєва реставрувала та видала неопубліковані записи З. Штокалка на аудіодиску «Відлуння століть ...», куди увійшло 102 різножанрові композиції в інтерпретації бандуриста, записаних ним у своїй домашній студії впродовж 1950–1960-х років (див. Дискографію, № 2).

Ансамбль здійснює профорієнтаційну роботу. Показовим був концерт-зустріч з нагоди презентації збірки великодніх пісень на слова українських поетів «Славте Воскреслого» Г. Верети. Культурно-мистецька акція відбулася на факультеті мистецтв за участю бандуристів ТНПУ, учнів та викладачів початкових мистецьких закладів Тернопільщини (ансамбль «Веснянка» Скалатської школи мистецтв, керівник О. Соленко та зразковий колектив «Диво-струни» Острівської музичної школи під орудою Л. Атаманчук) (див. Дискографію, № 1).

Сьогодні помітно активізується музичне життя ансамблю під керівництвом заслуженого артиста України Д. Губ'яка. Митець виступає у колективі як соліст і ансамбліст, постійно поповнюючи концертно-виконавський репертуар новими творами різних стилів (від бароко до сучасних модерних композицій та власних), зокрема, перекладенням та аранжуванням композицій джазової і популярної музики.

Д. Губ'як є автором п'яти сольних аудіо-альбомів: «Граї, кобзарю», «На козацьких шляхах», «Стежка в синю даль», «Співа душа – бринить струна», «Bandura con spirito» (див. Дискографію, №№ 5, 14, 21, 23, 28). Як співак (бас) та бандурист брав участь у записі двох плит львівського ансамблю старовинної музики «Acapella Leopolis» під керівництвом Р. Стельмашука. Вагому частку аудіо-спадщини Губ'яка складають фондові записи: концерт старовинної музики «Канти польські і руські» спільно з ансамблем давньої музики CAMERATA CRACOWIA у м. Бжег (Польща); запис партії бандури у композиції «За що я люблю літо» для музиканта VovaZilVova та бандурний супровід у пісні «Лети, соколе» естрадної співачки Анички. Власна композиція «Світає» увійшла до аудіо-альбому рок-гурту «Новимний кудень» з Тернополя.

2017 року в Тайвані телебачення здійснило запис-репортаж про гастрольні турне ансамблю бандуристів ТНПУ та його участь у міжнародному музичному фестивалі Second World Music Week у м. Шень-Жень (КНР), а тернопільське телебачення висвітлює цю мистецьку акцію у «Музичному калейдоскопі».

Висновки. Таким чином, дослідивши діяльність бандуристів ТНПУ, досвід створення компакт-дисків та іншої аудіо- та відеопродукції, констатуємо прогресивні тенденції, що намітилися за останні роки, зокрема, збільшення кількісного показника, зростання якості виконання репертуару, що сприяє поширенню та популяризації бандурного мистецтва не тільки в Україні, але й за її межами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великодні передзвони. Концерт з нагоди презентації збірки великодніх пісень на слова українських поетів «Славте Воскреслого» Г. Верети за участю учнів-бандуристів ДМШ та ансамблів («Веснянка», «Диво-струни») Тернопільщини / Упор. М. Євгенєва [DVD]. – Тернопіль, 2016.
2. Відлуння століть. Бандурист Зіновій Штокалко / Із колекції оригінальних записів З. Штокалка : [CD] / Упор. і системат. за жанрами М. Євгенєва, реставр. і оцифр. записів О. Третяка. – Тернопіль : ГроЛіс, 2008.
3. Втішайтеся люди! [телепередача]. Тріо бандуристок ТНПУ ім. В. Гнатюка: Л. Квасниця, О. Дубас, М. Ціж. – [DVD]. – Тернопіль, 1995.
4. Голос коляди. Ансамбль бандуристів «Барви» / Упор. М. Євгенєва. [DVD]. – Тернопіль, 2008.
5. Грай, кобзарю – Д. Губ'як. [CD]. – Львів : Студія звукозапису В. Іванишина; Тернопіль : ГроЛіс, 2007.
6. Дзвенить піснями рідний край. Заключний концерт учасників Обласного фестивалю кобзарського мистецтва з нагоди 90-річчя від дня народження З. Штокалка : телевізійна версія / Упор. М. Євгенєва – [DVD]. – Тернопіль, 2010.
7. Дзвенить струна від колісанки до величчя псалму. Ювілейна творча зустріч-концерт Марії Євгенєвої : [DVD]. – Тернопіль. – 2009.
8. Євгенєва М. Голос бандури / М. Євгенєва. – Тернопільське обласне радіо. – 2005. – Обсяг мовлення 25 хв.
9. Євгенєва М. У звуках кобзи хай історія озветься : телепередача за участю Ю. Баришовця. – Тернопільська обласна телерадіокомпанія : [DVD]. – Тернопіль. – 2000.
10. Звучать «Барви». Народний ансамбль бандуристів «Барви» ТНПУ ім. В. Гнатюка / Упор. М. Євгенєва : [DVD]. – Тернопіль. – 2008.
11. Кобза. Заключний концерт учасників Другого обласного фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва / Упор. М. Євгенєва – [DVD]. – Тернопіль, 2008.
12. Кобза. Перший обласний фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва. Конференція : [DVD]. – Тернопіль, 2005.
13. Любімо матерів. Концерт за участю М. Євгенєвої і тріо «Червона калина». – [CD]. – Львів. – 2014.
14. На козацьких шляхах – Д. Губ'як [CD]. – Львів : Студія звукозапису В. Іванишина ; Тернопіль : Студія ГроЛіс, 2009.
15. Пісенна сповідь. Сольний концерт тріо «Стрітіння»: Л. Атаманчук – І. Криль – М. Євгенєва [DVD] / Упор. Товариство «Просвіта» с. Дашава Львівської обл. – Дашава, 2010.
16. Пісенний уклін Матерям Небесної Сотні. Концерт: М. Євгенєва, тріо «Червона калина». – [DVD]. – Львів, 2014.
17. Свою Україну любіть ... За неї Господа моліть...! – Тріо «Мрія»: Л. Атаманчук, О. Марчило, М. Ціж-Євгенєва. – [CD] / Реставр. записів О. Третяка. – Тернопіль: ГроЛіс, 2007.
18. Свято Миколая. Сольний концерт тріо бандуристок: У. Пюрко, О. Гатала, І. Гальчак. – [DVD]. – Коропець, 2000.
19. Сім нот, у кожній доля України. Сольний концерт магістранта факультету мистецтв ТНПУ ім. В. Гнатюка Г. Майор (клас М. Євгенєвої – бандура, М. Іздепської – вокал) за участю Л. Тимчак (фортепіано) [DVD]. – Тернопіль, 2015.
20. Сонячні кларнети : [телепередача]. Концерт народних талантів Тернопільської області. – Тріо бандуристок: Л. Атаманчук, О. Марчило, М. Ціж (Євгенєва). – УТ – 1. – Київ, 1994.
21. Співа душа – бринить струна – Д. Губ'як. [CD]. – Львів: Мах 220 ; Тернопіль: ГроЛіс, 2010.
22. Срібні струни ім. З. Штокалка. Заклучний концерт учасників Другого всеукраїнського фестивалю-конкурсу. – [DVD] / Упор. М. Євгенєва. – Тернопіль, 2006.
23. Стежка в синю даль – Д. Губ'як. – [CD]. – Львів: Студія звукозапису В. Іванишина; Тернопіль : ГроЛіс, 2009.
24. Струни серця мого. Сольний концерт Н. Новіцької (клас М. Євгенєвої) за участю Л. Тимчак (фортепіано), учнів-бандуристів С. Рудакевич, С. Жаворонко та студентів ТНПУ ім. В. Гнатюка М. Дині й Г. Майор [DVD]. – Тернопіль, 2013.
25. Торкнутися струною до душі. Дипломна (творча) робота О. Соленко за участю акторів театру «Воскресіння» та учнів ДМШ Тернополя і Скалата (керівник канд. мистецтвознавства, доц. кафедри музикознавства, методики музичного виховання та вокально-хорових дисциплін Б. Водяний). – Тернопіль, 2010.
26. Христос Воскрес! Во Істину Воскрес! Тріо: «Мрія»: Л. Квасниця – О. Марчило – М. Ціж : [DVD]. – Тернопіль, 1995.
27. Христос Рождається. Тріо бандуристок: Л. Атаманчук – О. Цар – М. Євгенєва. – [DVD]. – Тернопіль, 2007.
28. Bandura con spirito. Грає Д. Губ'як [CD]. – Львів: Студія звукозапису В. Іванишина; Тернопіль : ГроЛіс, 2009.
29. https://uk.wikipedia.org/wiki/Губ%27як_Дмитро_Васильович. Інтернет-ресурс.